Ogólnopolska Konferencja Naukowa
ALKOHOL POD LUPĄ NAUKI
od badań podstawowych do polityk zdrowotnych

Rekomendacje dotyczące ograniczenia dostępności alkoholu i ich potencjalny pozytywny wpływ na społeczeństwo i zdrowie publiczne oraz poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym

Lilia Mikołajczyk[1], Małgorzata Celmer[1], Julia Szymańska[1], Jan Samsel[1], Małgorzata Bilska[1], Jakub Markul[1], Natalia Ostrowska[1], Hanna Ratajczak[1], Barbara Szczęśniak[1], Marek Wiergowski[2]

[1] Studenckie Koło Naukowe przy Katedrze i Zakładzie Medycyny Sądowej, Gdański Uniwersytet Medyczny, Gdańsk
[2] Katedra i Zakład Medycyny Sądowej, Gdański Uniwersytet Medyczny, Gdańsk

Wstęp

Alkohol jest substancją toksyczną, kancerogenną i uzależniającą, powiązaną z rozwojem ponad 200 chorób. Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom (KCPU) szacuje, że w Polsce alkohol powoduje rocznie 23–28 tysięcy zgonów. Wskaźnik przedwczesnej śmiertelności mężczyzn (do 75 r.ż.) z przyczyn alkoholowych jest w Polsce ponad dwukrotnie wyższy niż średnia UE. Zgodnie z Global Alcohol Action Plan 2023–2030 Światowej Organizacji Zdrowia, najskuteczniejszymi narzędziami redukcji szkód są: ograniczenie dostępności fizycznej (godziny i miejsca sprzedaży), ograniczenie dostępności cenowej oraz całkowity zakaz reklamy. Działania te – co potwierdza m.in. wieloletni przykład Litwy – przynoszą realny spadek konsumpcji i liczby zgonów.

Cel

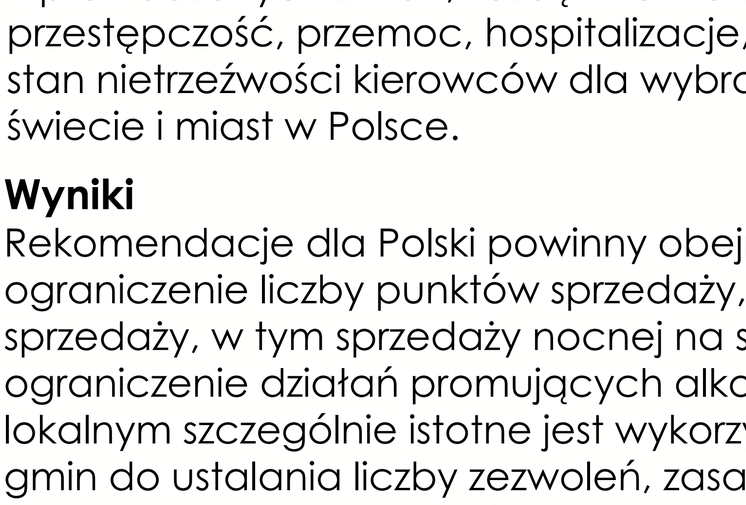
Celem przeglądu piśmiennictwa było opracowanie zaleceń i rekomendacji dotyczących ograniczenia dostępności alkoholu w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem miasta i gminy Pruszcz Gdański. Opracowanie obejmuje analizę skutecznych polityk antyalkoholowych wdrażanych w Polsce i za granicą, które przyczyniły się do ograniczenia negatywnych skutków społecznych i zdrowotnych spożywania alkoholu. Szczególną uwagę poświęcono rozwiązaniom poprawiającym bezpieczeństwo ruchu drogowego oraz możliwości ich zastosowania na poziomie lokalnym.

Materiał i metody

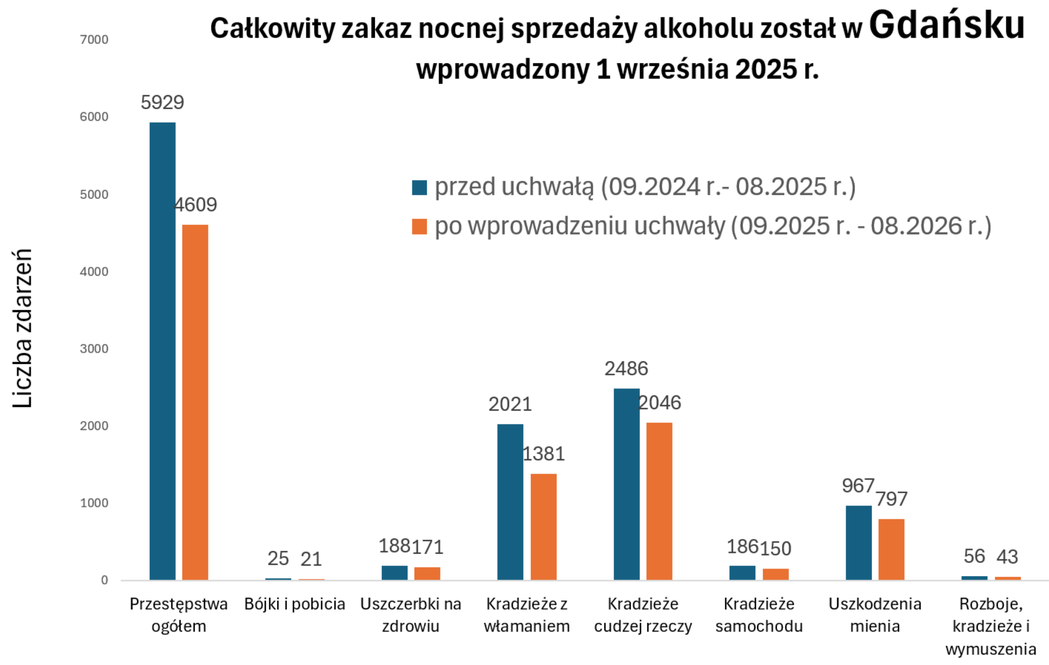
Przeglądu piśmiennictwa dokonano za okres od stycznia 2010 r. do listopada 2026 r. na podstawie informacji dostępnych w internecie poprzez przeglądarkę Google oraz w bazie National Library of Medicine PubMed korzystając z następujących słów kluczowych: alcohol availability, alcohol policy, alcohol sales restrictions, public health, addiction prevention, road safety. Szczególną uwagę zwrócono na rodzaj wprowadzonych ograniczeń, zakres terytorialny, skutki wprowadzonych zmian, liczbę interwencji policji, przestępczość, przemoc, hospitalizacje, wypadki drogowe, stan nietrzeźwości kierowców dla wybranych krajów na świecie i miast w Polsce.

Wyniki

Rekomendacje dla Polski powinny obejmować m.in. ograniczenie liczby punktów sprzedaży, ograniczenie godzin sprzedaży, w tym sprzedaży nocnej na stacjach paliw oraz ograniczenie działań promujących alkohol. Na poziomie lokalnym szczególnie istotne jest wykorzystanie kompetencji rad gmin do ustalania liczby zezwoleń, zasad lokalizacji punktów sprzedaży oraz ograniczeń sprzedaży nocnej. Przykłady Litwy, Krakowa, Gdańska i Sopotu wskazują na zmniejszenie liczby interwencji służb oraz innych negatywnych zjawisk po wprowadzeniu takich regulacji. Dobrym przykładem potwierdzającym skuteczność zaleceń WHO są niedawne restrykcje alkoholowe wprowadzone w mieście Gdańsk:

Źródło: Komenda Miejska Policji w Gdańsku

Źródło: Komenda Miejska Policji w Gdańsku

Zmniejszenie liczby wypadków oraz przestępstw w niemal każdej kategorii (oprócz kolizji) sugeruje korzystny wpływ wprowadzania ograniczeń sprzedaży alkoholu na bezpieczeństwo publiczne.

Podsumowanie

Na podstawie przeprowadzonej analizy piśmiennictwa oraz doświadczeń profilaktyki alkoholowej wybranych krajów na świecie i miast w Polsce rekomendujemy:

- **Ograniczenie nocnej sprzedaży alkoholu w godz. 22:00–6:00** (z wyłączeniem gastronomii), **z możliwością rozszerzenia zakazu przez gminy w godz. 21:00–9:00**. Ograniczy to zakupy impulsywne i ryzyko nietrzeźwych kierowców.
- **Całkowity zakaz reklamy i promocji alkoholu**, w tym piwa oraz marketingu internetowego i w mediach społecznościowych. Ograniczy to normalizację spożywania alkoholu i ochroni dzieci oraz młodzież.
- **Podwojenie opłat za zezwolenia na sprzedaż alkoholu** – do 1050 zł (do 18%) i 4200 zł (powyżej 18%). Zwiększy to ekonomiczne ograniczenie dostępności alkoholu i środki na profilaktykę gminną.
- **Wprowadzenie grzywien od 30 tys. do 1 mln zł za naruszenia zakazów reklamy i sprzedaży**, zapewniających skuteczne egzekwowanie prawa i ograniczenie opłacalności jego łamania.
- **Obowiązkowa kontrola dokumentu tożsamości w każdym przypadku** wątpliwości dotyczących wieku kupującego, w celu skuteczniejszego ograniczenia sprzedaży alkoholu nieletnim.

Finansowanie i konflikt interesów

Finansowanie – fundusze statutowe jednostki. Brak konfliktu interesów.